

Traduttore, una fira de llibre que aposta per la diferència

El Monestir de Sant Miquel dels Reis ha acollit les Jornades i Fira Editorial de la Traducció aquest cap de setmana

Els organitzadors de Traduttore, Vicent Valls (CEFIRE Plurilingüisme), Carme Manuel (AVL), Rosa Codoñer (Direcció General de Cultura i Patrimoni) i Juli Capilla (Lletra Impresa Edicions)

Aquest cap de setmana passat va tindre lloc al Monestir de Sant Miquel dels Reis de València la primera edició de «Traduttore. Jornades i Fira Editorial de la Traducció», una iniciativa el principal objectiu de la qual ha estat «posar l'atenció sobre el valor de la traducció i subratllar la necessitat que té qualsevol literatura nacional, per petita que siga, de traduir i ser traduïda, de bastir ponts cap a altres llengües, d'indagar en altres literatures, més o menys pròximes o llunyanes», segons els organitzadors.

Traduttore ha nascut amb un doble vessant, acadèmic i públic, ja que les Jornades dedicades a **Joan Fuster** han comptat, gràcies al Centre de Formació, Innovació i Recursos per al Professorat (CEFIRE-Plurilingüisme), amb una bona nòmina de professors que han invertit el seu temps en una formació que de segur revertirà en benefici dels seus alumnes.

En aquesta línia, s'ha incidit en una faceta de Fuster no gaire coneguda, la d'autor traduït a altres llengües, i també com a traductor —d'Albert Camús, per exemple—. «És la projecció a l'exterior la que s'hi ha pretès destacar, també, de Fuster», han destacat, «perquè l'intel·lectual de Sueca no pertany únicament ni és patrimoni exclusiu de la literatura catalana». «Fuster, l'intel·lectual valencià més reeixit del segle xx, és perfectament exportable; pot ser llegit en altres latituds mitjançant, precisament, el transvasament dels seus textos a altres llengües», han afegit.

Gianpiero Pelegi recitant Vicent Andrés Estellés

Aquests dies, hi han intervingut alguns dels traductors més destacats de la nostra llengua: Dominic Keown, Gianpiero Pelegi i Àngela Elena Palacios. Escoltar Pelegi llegint en italià un poema d'Estellés va ser una experiència emotiva, fruit de la voluntat abnegada, de l'enamorament

intel·lectual, d'un professor d'italià a casa nostra. Com també en va ser, d'emotiva, la sessió en què M. Lluïsa Gea Valor i Paul Derrick van participar com a traductors de les *Rondalles* d'Enric Valor.

Pau Sanchis, Rosa Agost, Carles Mulet, Joan Navarro i Salvador Company

Com va dir molt encertadament l'escriptor Josep Carles Laínez, en aquests casos és el voluntarisme d'algú que s'interessa per un escriptor o escriptora d'una altra literatura i decideix que paga la pena transportar-lo a la nostra llengua. L'escriptora, professora i traductora Carme Manuel va reiterar en més d'una ocasió que les traduccions al nostre país necessiten un esperó, una ajuda decidida perquè el treball que fan conjuntament les editorials i els traductors siga més amable; per fer-lo possible professionalment.

La taula redona organitzada per l'AELC, que va comptar amb la participació dels traductors i també escriptors Salvador Company, Joan Navarro, Rosa Agost, Pau Sanchis i Carles Mulet, va ser una mena de finestra oberta sobre l'ofici de traductor. D'altra banda, la conversa dels artistes i escriptors Anna Moner i Sebastià Carratalà, moderada pel

lingüista de la Universitat Politècnica de València, Josep Àngel Mas, a propòsit de l'obra de Joan Fuster *El descrèdit de la realitat*, va tractar un vessant de Fuster ben remarcable: la relació entre l'art contemporani i la paraula. I el tàndem entre l'autor de *Noruega*, Rafa Lahuerta, i Carme Manuel, va aportar el punt de vista de les fonts de què es nodreix un autor per escriure.

Josep Àngel Mas, Anna Moner i Sebastià Carratalà

El valor de la diferència

Si hi ha un valor que s'ha posat sobre la taula durant aquest cap de setmana és el de la diferència. Les sessions ja eren *per se* ben eloqüents pel que fa a aquest aspecte fora de les jornades específiques dedicades a Fuster i els nostres clàssics contemporanis. Així, durant el matí del dissabte els editors Manolo Gil, Ramon Guillem i Pau Sif, i també Carme Manuel van parlar d'alguns autors universals que han estat traduïts per editorials valencianes: Mary Shelley i Virginia Woolf (Vincle), Tomas Tranströmer (Perifèric Edicions), Louise Glück (Edicions del Buc) i Mário de Sá-Carneiro (Lletra Impresa Edicions). Que aquestes editorials independents i valencianes hagen publicat aquests autors de tanta transcendència, alguns dels quals guardonats amb el Premi Nobel de Literatura, «no és casualitat sinó fruit de la professionalitat i de *l'amor a l'art*, en el sentit literal i pragmàtic de l'expressió, d'aquestes editorials», van indicar.

Diumenge s'hi va subratllar la diversitat i la vàlua de les «altres» literatures peninsulars. La taula redona sobre les literatures gallega, basca i aragonesa va servir d'exemple de la voluntat expressa d'aquestes llengües per traduir obres d'autors estatals i internacionals i va constatar que les traduccions directes entre les llengües peninsulars no hegemòniques ja suposen un salt qualitatiu, un «diguem no a la supeditació a la llengua interposada». Manel Rodríguez-Castelló va apuntar amb insistència sobre aquesta voluntat de normalització entre les llengües peninsulars minoritàries. Vicent Berenguer va exposar la vitalitat de les editorials gallegues a l'hora de fer traduccions i d'exportar els seus autors a altres llengües, com ara la catalana i la castellana. I Josep Carles Laínez va contar com i de quina manera un

autor valencià decideix escriure en aragonès, a partir d'un estrat encara viu en la parla de la comarca de l'Alt Palància.

L'escriptor asturià Xuan Bello

La conferència de cloenda, a càrrec de l'escriptor asturià Xuan Bello, va reblar el clau d'una Fira en què el valor i la reivindicació de la diferència ha surat en tot moment, com la boira que s'escampa per Astúries. L'autor d'*Història natural de Paniceiros*, traduït i publicat a l'editorial catalana Adesiara per Xavier Raventós, va assegurar que «les llengües són molt dures», en relació amb l'asturleonès, una de les llengües peninsulars més minoritzades que, no obstant això, ha pogut revertir la situació sociolingüística amb la creació d'una nòmina d'escriptors d'alta volada, una Acadèmia de la Llengua Asturiana i la voluntat ferma de traduir a la llengua pròpia autors nacionals i internacionals, com és el cas recent de la versió asturiana del llibre de Núria Cadenes, *Guillem* (Ediciones Trabe).

El concert i recital poètic de cloenda sobre l'obra mil·lenària *El collar de la coloma*, d'Ibn Haz de Còrdova, a cura de Vicent Camps i Miquel Pérez Perelló, va ser la guinda per a una fira diferent, que aposta clarament per la diferència.

Juli Capilla, coordinador general de Traduttore, en fa un balanç ben positiu: «Ha estat un luxe comptar amb noms tan importants com els que han passat durant tres dies consecutius per la Fira. No són els únics que n'hi ha, com és obvi. De fet, ja hem pensat d'incorporar-n'hi més, a poc a poc. La llista, per sort, és interminable. En tenim per a moltíssimes fires més». I, per la seua banda, Carmina Prats, del Servei de Llibre i Biblioteques de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, una de les entitats públiques que han fet possible Traduttore, ha assegurat: «Aquesta mena de fires són absolutament imprescindibles».